

استعمار فرهنگی ایالات متحده آمریکا در عراق (مطالعه موردی صفحات فیسبوک آمریکایی)

احمد فاتحی^۱

مهتری بهار^۲

چکیده

استعمار برای پیشبرد اهداف سیاسی و اقتصادی خود تنها از طریق سلطه قهری عمل نمی‌کند، بلکه شیوه‌های فکری و فرهنگی را نیز در پیش می‌گیرد تا سلطه‌ی خود را به سلطه‌ای هژمونیک بدل کند؛ یعنی با تولید معنا مناسبات قدرت را طبیعی و عقلانی نشان داده و از این راه مناسبات مذکور را تثبیت می‌کند. مسأله اصلی در این مقاله، چگونگی استعمار فرهنگی عراق توسط آمریکا می‌باشد و پاسخگویی به این سوال که رسانه‌های آمریکایی با بهره‌گیری از چه مفاهیمی، این موضوع را عمق بخشیده و سلطه خود در عراق را به سلطه‌ای هژمونیک مبدل می‌نمایند. در این مقاله با استفاده از روش تحقیق نشانه‌شناسی و تحلیل محتوای کیفی، بخش‌های اصلی چهار صفحه فیسبوک آمریکایی (سفارت آمریکا در بغداد، آژانس توسعه بین‌المللی آمریکا، کمپین رسانه‌ای رادیو سوا و برنامه تبادل رهبران جوان عراقی) که برای مخاطبان عراقی دایر شده‌اند، مورد مطالعه قرار گرفت. در ادامه نشان داده شد آمریکا در این صفحات با استفاده از بازنمایی مفاهیمی مانند: تقویت حوزه عمومی، ایجاد دموکراسی، تقویت نقش زنان، توجه به اقلیت‌ها و موضوعاتی از این دست برای مخاطبان عراقی، استعمار خود را در این کشور بازتولید کرده و به اعمال سلطه فرهنگی در فضای جامعه عراقی، می‌پردازد. کلیدواژگان: سلطه، امپریالیسم، هژمونی، استثمار، نهادهای حمایتی.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲. دانشیار گروه علوم ارتباطات اجتماعی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
mbahar.ut@gmail.com

مقدمه

قدرت یکی از مهمترین عناصر مطالعات فرهنگی به حساب می‌آید و از نظر اندیشمندان این عرصه، همواره همراه با مقاومت خواهد بود. مطالعه روابط فرهنگی بین کشورها، نشان دهنده نوعی سلطه‌گری و اعمال اراده از سوی برخی کشورهای قدرتمند می‌باشد. امروز بیش از هر کشوری، ایالات متحده آمریکا دارای نقش استعماری و سلطه‌گرانه در جهان می‌باشد و این اعمال قدرت در عرصه فرهنگی کشورها نیز قابل مشاهده است. کشورهای در حال توسعه و یا توسعه نیافته، به خصوص کشورهای منطقه غرب آسیا از اهداف اصلی آمریکا برای سلطه، نفوذ و استعمار فرهنگی و در نتیجه بهره‌وری‌های اقتصادی و سیاسی می‌باشند. کشور عراق با توجه به این‌که از اصلی‌ترین مکان‌های حضور نیروهای آمریکایی است برای این مطالعه انتخاب شده است. این کشور محل حضور سازمان‌های مردم‌نهاد (NGO)، رسانه‌ها، شرکت‌های متعدد تجاری، صنعتی، امنیتی و نیروی‌های نظامی آمریکایی می‌باشد. لذا با توجه به حجم بالای روابط این دو کشور و وضوح رفتار استعماری آمریکا در این کشور، مطالعه عملکرد آمریکا در فضای فرهنگی عراق و استعمار مجازی آن در این کشور اهمیت بالایی داشته و می‌تواند ما را به مدل رفتار استعماری آمریکا در کشورهای دیگر رهنمون سازد.

طبق داده‌های در دست، فیس‌بوک فراگیرترین شبکه اجتماعی در سراسر جهان بوده و دارای بیش از ۲/۶۰۳/۰۰۰/۰۰۰ کاربر می‌باشد (کلمنت^۱، ۲۰۲۰). فیس‌بوک در عراق نیز در بین شبکه‌های اجتماعی دارای بیشترین تعداد اعضا می‌باشد. از بین جمعیت حدوداً ۴۰ میلیون نفری کشور عراق (بانک جهانی^۲، ۲۰۱۹)، تعداد ۲۴ میلیون نفر در این پلتفرم حساب کاربری دارند (اینترنت ورلد استاتس^۳، ۲۰۲۱). این به معنای آن است که در حدود ۶۰ درصد از تمام جمعیت مردم عراق در این شبکه اجتماعی حضور داشته و فیس‌بوک در این کشور، عرصه‌ای فراگیر می‌باشد. با توجه به گستردگی، اهمیت و تأثیرات عمده شبکه‌های مجازی در عصر حاضر و با توجه به فراگیری شبکه اجتماعی فیس‌بوک در عراق، برای مطالعه فضای فرهنگی این کشور، به سراغ فیس‌بوک رفته و این بستر به عنوان میدان مطالعه در نظر گرفته شد.

1. Clement, J
2. World Bank
3. Internet World Stats

پیشینه پژوهش

در پژوهشی که سلحشور و آقارضایی (۱۳۹۷) با موضوع جنگ نرم علیه کشورهای مخالف هژمونی آمریکا انجام دادند، به ماهیت جنگ نرم علیه کشورهای مخالف هژمونی آمریکا پرداختند که شامل بیان محورهای اصلی جنگ رسانه‌ای آمریکا می‌شود که مسائلی مانند تحریف، بزرگ‌نمایی، انگاره‌سازی، برچسب‌زنی، برجسته‌سازی و هنجارسازی را دربرمی‌گیرد. در رساله دکتری الجابری (۲۰۱۵)، تحت عنوان مناقشه سیاسی جدید در عراق، بررسی نقش سازمان‌های غیردولتی شیعه، گسترش سازمان‌های غیردولتی در مناطق پرجمعیت شیعه در دهه اخیر را ارزیابی کرده و این سازمان‌ها را به عنوان عاملی که به احیای شیعه در عراق منجر می‌شود و نقش هویت‌ساز در سطح اجتماع دارد، در نظر می‌گیرد. در پژوهش‌های احصا شده، هیچ‌یک منحصرأ به موضوع سازمان‌های حمایتی ایالات متحده آمریکا در عراق نپرداخته است. از این رو در تحقیق حاضر سعی گردیده است ضمن استفاده از تجارب پژوهش‌های انجام شده، موضوع مذکور را با رویکرد مطالعات فرهنگی و از طریق روش تحلیل محتوای کیفی مورد مطالعه قرار داده و از این منظر، چشم‌اندازی جدیدی در این خصوص ارائه گردد.

چارچوب نظری

«استعمار به لحاظ لغوی به معنای مهاجرت افرادی کشورهای متمدن به سرزمین‌های خالی از سکنه به منظور عمران می‌باشد. لکن واقعیت پدیده‌ی استعمار به معنای تسلط کشورهای قدرتمند بر جوامع دیگر به منظور استعمار و بهره‌کشی می‌باشد» (راهنما، ۱۳۵۰: ۱۶).

استعمار فرهنگی

در بررسی پدیده‌ی استعمار باید بیش از هر چیز به ادعای تمدن‌بخشی، فرهنگزایی و دموکراتیک کردن قدرت استعماری توجه شود چرا که این مباحث همواره همراه این پدیده به میان می‌آیند. استعمار برای پیشبرد اهداف سیاسی و اقتصادی خود تنها به طریق سلطه‌متکی به زور عمل نمی‌کند، بلکه همواره شیوه‌های فکری و فرهنگی را نیز پیش می‌گیرد و سلطه‌ی خود را به سلطه‌ای هژمونیک بدل می‌کند؛ یعنی با تولید معنا مناسبات قدرت را طبیعی و عقلانی نشان می‌دهد و از این راه آن مناسبات را تثبیت می‌کند (نریمانی و پرغو ۱۳۹۶: ۱۰۶).

نظریه هژمونی

هژمونی از نگاه گرامشی^۱ به وضعیتی اشاره دارد که در آن، ائتلافی موقت از برخی گروه‌های اجتماعی می‌تواند به اقتدار اجتماعی تام آن‌ها بر سایر گروه‌های فرودست منجر شود. اعمال این اقتدار صرفاً از طریق کاربرد زور یا تحمیل مستقیم افکار حاکم نیست، بلکه از راه تأمین رضایت و شکل دادن به آن است. (سایمن^۲، ۱۳۷۸: ۳۹۱). تأکید هژمونی بر آن است که طبقه مسلط نه تنها از نظر سیاسی و اقتصادی جامعه را زیر نظارت دارد، بلکه شیوه خاص نگرش خویش به جهان و انسان و روابط اجتماعی را نیز چنان همه‌گیر می‌کند که به صورت «عقل سلیم» در می‌آید (آشوری، ۱۳۸۷: ۸۷). مفهوم هژمونی نه تنها به شناخت ما از سلطه در سرمایه‌داری کمک می‌کند بلکه به معرفی تفکر گرامشی در باب انقلاب هم کمک می‌کند. بدین معنا که در انقلاب، کنترل اقتصاد و دستگاه دولتی کافی نیست بلکه کنترل رهبری و فرهنگی بقیه جامعه لازم است (ریترز، ۱۳۹۳، ۳۸۱).

امپریالیسم فرهنگی

امپریالیسم فرهنگی را می‌توان «نوعی نفوذ اجتماعی دانست که به مدد آن کشوری تصورات، باورها، ارزش‌ها، معلومات و هنجارهای رفتاری و نیز زندگی خود را به کشورهای دیگر تحمیل می‌کند. یا این که می‌توان آن را تسخیر هویت ملت‌ها از راه دخالت توجیه شده در شئون آن‌ها با استفاده از اهرم تبلیغات رسانه‌ای و اطلاعات و داده‌های به ظاهر صادق در امور ملت‌های دیگر نامید. در حال حاضر، امپریالیسم فرهنگی بیشتر به معنای گسترش سلطه و هژمونی جهانی فرهنگ آمریکا با هدف فرسایش و محو سنت‌ها و ارزش‌های ملی و محلی ملت‌های جهان تعریف می‌شود (فرخی، ۱۳۹۴: ۱۶).

روش تحقیق

در این مقاله از روش تحقیق تحلیل محتوای کیفی به همراه نشانه‌شناسی استفاده شده است. تحلیل محتوای کیفی به ارزیابی نظام‌مند متن می‌پردازد. این روش با واکاوی پیام‌های ارتباطی

1. Antonio Gramsci

2. Simon

و ارزیابی مفاهیم و اصطلاحات، الگوهای پنهان شده در اسناد را آشکار کرده و فهم لایه‌های درونی آن را میسر می‌کند. نشانه‌شناسی نیز مطالعه‌ی نحوه‌ی شکل‌گیری و مبادله‌ی معنا بر مبنای نظام‌های نشانه‌ای بوده و نشانه‌ها را در بستر گفتمان‌های مختلف ارزیابی می‌کند.

برای بررسی استعمار فرهنگی آمریکا در شبکه‌های اجتماعی جامعه عراقی، در ابتدا تمامی صفحات فیس‌بوکی که توسط دولت آمریکا و برای مخاطبان عراقی راه‌اندازی شده بود، جمع‌آوری گردید. در میان این ۱۲ صفحه، چهار صفحه فیس‌بوک که به لحاظ اعتبار در مرتبه بالاتری بوده و ضمن همخوانی با موضوع پژوهش، از اقبال عمومی بیشتری برخوردار بودند، انتخاب شده و مورد مطالعه قرار گرفت. برای پژوهش، سه جزء اصلی و نسبتاً ثابت هر کدام از این صفحات مورد ارزیابی قرار گرفته است که عبارتند از: تصویر پروفایل یا نمایه، تصویر کاور اصلی و قسمت درباره یا about. علت انتخاب این سه بخش و اهمیت آن‌ها، این است که این بخش‌ها، بعد از نام صفحه به عنوان معرفی‌کننده اصلی صفحه و نماینده ماهیت آن می‌باشند. همچنین ثابت بودن پیام در این بخش‌ها و عمدتاً دستخوش تغییر نشدنشان، علت دیگر انتخاب آن‌ها برای ارزیابی می‌باشد. برای تحلیل محتوای قسمت about که دربرگیرنده‌ی بخشی متنی از هر صفحه می‌باشد، جهت پالایش مفاهیم و به دست آوردن ارتباط موجود میان مفاهیم و ارزیابی استعمار فرهنگی به وسیله آن‌ها، گزاره‌های موجود در متن کدگذاری شده و طبقه‌بندی گردید. سپس از این طریق، بررسی محتوا عملیاتی شده و در نهایت با تبیین مفاهیم استخراج شده تحلیل نهایی صورت پذیرفت.

یافته‌های پژوهش

در این مطالعه برای ارزیابی ابعاد حمایتی، سیاسی و رسانه‌ای استعمار آمریکا در عراق، صفحه رسمی سفارت آمریکا در بغداد که نماینده یک نهاد دیپلماتیک می‌باشد، صفحه USAID عراق که وابسته به وزارت خارجه آمریکا بوده و یک سازمان حمایتی است، صفحه ارفع صوتک که وابسته به شبکه الحره آمریکا بوده و به عنوان یک تشکیلات رسانه‌ای فعال می‌باشد و همچنین صفحه برنامه تبادل رهبران جوان عراقی که به عنوان یک نهاد علمی - آکادمیک فعال می‌باشد به عنوان میدان مطالعه انتخاب گردیدند.

تحلیل محتوای صفحات فیسبوک:

صفحه فیس بوک U.S. Embassy Baghdad سفارت آمریکا در بغداد^۱

در این بخش ابتدا به صورت خلاصه هویت و عناوین فعالیت‌های این صفحه مطرح شده و سپس به تصویر پروفایل، تصویر کاور اصلی و بخش about این صفحه پرداخته خواهد شد و هر کدام از بخش‌های مذکور با روش تحلیل محتوا مورد مطالعه قرار خواهند گرفت.

سفارت آمریکا در بغداد مأمور انجام امور دیپلماتیک ایالات متحده آمریکا در جمهوری عراق است. در حال حاضر سفیر آمریکا در بغداد متیو تولر می‌باشد. «این سفارتخانه با مساحت ۴۲۰ هزار متر مربع بزرگترین و گران قیمت‌ترین سفارتخانه در سطح جهان است و تقریباً پنج برابر سفارت آمریکا در ایروان است که دومین مکان دیپلماتیک ایالات متحده در خارج از کشور می‌باشد» (ان بی سی نیوز، ۱۴ آوریل ۲۰۰۶).

قسمت About در فیس بوک

همان‌طور که از نام این قسمت مشخص است، about بخشی از هر صفحه‌ی فیس بوک است که نویسنده صفحه در آن توضیحاتی را در خصوص گرداننده صفحه، به جهت کسب اطلاع مخاطب ارائه می‌کند. بعد از عنوان اصلی و تصاویر پروفایل و کاور اصلی، about در فیس بوک، مهم‌ترین معرف صفحه به حساب می‌آید. از آن جایی که about فقط به تصویر محدود نیست، فرصت بیشتری را برای معرفی ماهیت صفحه و یا چگونگی فعالیت آن به کاربران می‌دهد.

قسمت About صفحه U.S. Embassy Baghdad سفارت آمریکا در بغداد

قسمت about صفحه سفارت آمریکا در بغداد، بیش از آن‌که به توضیح در خصوص ماهیت و سوابق سفارت آمریکا در عراق پرداخته و یا فعالیت‌های آن را تشریح کند، به ارائه توضیحی مختصر در مورد فعالیت صفحه فیس بوک خود می‌پردازد که شامل دعوت به مشارکت مخاطبین در مباحث مطروحه و نیز قوانین و مقررات آن می‌باشد.

1. <https://www.facebook.com/USEmbassyBaghdad>

۲۰۰۷۲۹۸ نفر این صفحه را دنبال می‌کنند.

2. NBC News

تحلیل محتوای About صفحه سفارت آمریکا در بغداد

مفاهیم استخراج شده

■ **تقویت جامعه مدنی:** در قسمت about این صفحه چندین بار از عباراتی استفاده شده است که حاوی مفاهیمی در ارتباط با جامعه مدنی می‌باشد. این موضوع به صورت ضمنی بیانگر این است که با توجه به توسعه نیافتگی جامعه عراقی به لحاظ نهادهای مدنی، فعالیت‌های سفارتخانه آمریکا می‌تواند بخشی از این عقب ماندگی‌ها را جبران نماید.

شاهد مثال: از نظرات در مورد پست‌هایمان استقبال می‌کنیم / مشارکت سازنده را تشویق می‌کنیم / در بحث‌هایی که مطرح می‌شود مشارکت کنند.

■ **اخلاق‌مداری:** وجود مضامین و مفاهیمی که به مسائل اخلاقی اشاره کند، حامل این معناست که خود گردانندگان صفحه و مدیران این سفارتخانه که نماینده حضور آمریکا در عراق هستند، افرادی اخلاق‌مند هستند.

شاهد مثال: حق حذف جعل هویت / حمله به اشخاص / پیام‌های مبتذل یا توهین آمیز

تحلیل داده‌ها

با ارزیابی و تحلیل محتوای قسمت about صفحه سفارت آمریکا در بغداد، مشخص می‌شود که این سفارتخانه همان‌طور که دارای ماهیتی سیاسی است، در صفحه فیس‌بوک خود از دو مفهوم مرتبط با مسائل دیپلماتیک استفاده کرده است و برای اعمال هژمونی در جامعه عراقی، بر مقولاتی که ذیل مباحث جامعه مدنی هستند استفاده نموده است؛ که این تأثیر را در ذهن مخاطب ایجاد کند که مردم این کشور، با توجه به ناتوانی و ضعف‌هایشان، در صورت حضور دیپلماتیک آمریکا در عراق می‌توانند به دستاوردهای مرتبط با جامعه مدنی دست پیدا کنند. این سفارت با درخواست از مخاطب برای رعایت اصول اخلاقی، خود را رعایت‌کننده این اصول معرفی نموده و از این طریق سعی بر مشروعیت‌سازی و موجه‌نشان دادن حضور آمریکا در عراق است.

جدول شماره ۱: مفاهیم استخراج شده از about صفحه سفارت آمریکا در بغداد

مفاهیم شاهد مثال	تقویت جامعه مدنی	اخلاق مداری
۱	از نظرات در مورد پست هایمان استقبال می کنیم	جعل هویت
۲	مشارکت سازنده را تشویق می کنیم	حمله به اشخاص
۳	در بحث هایی که مطرح می شود مشارکت کنند	پیام های مبتذل یا توهین آمیز

تصویر پروفایل

تصویر شماره ۱:

پروفایل صفحه سفارت آمریکا در بغداد

تصویر پروفایل این صفحه در بردارنده پرچم دو کشور جمهوری عراق و ایالات متحده آمریکا می باشد. با توجه به این که پرچم هر کشور مهمترین نماد سیاسی آن کشور می باشد و این که در این تصویر، پرچم ها به شکلی درهم تنیده و نزدیک به هم به تصویر کشیده شده است، این معنا تداعی می شود که کشورهای آمریکا و عراق به لحاظ سیاسی به یکدیگر نزدیک هستند. مساوی و برابر بودن حالت این پرچم ها در این تصویر،

یکسان بودن کفه ترازو را در این رابطه ائتلافی تداعی می کند. در حالی در واقع آمریکا قدرتی جهانی بوده و عراق کشوری جهان سومی است. طبق آمار رسمی پایگاه سنسس^۱، تراز تجاری دو کشور، با حجم ۴۷۲۹- میلیون دلار در سال ۲۰۱۹، به نفع آمریکا است (سنسس، ۲۰۲۰). به لحاظ سیاسی نیز روابط بین دو کشور به گونه ای است که آمریکا موارد گوناگونی از جمله تحریم ها و قراردادهای تجاری و نظامی مختلفی را به عراق تحمیل می کند.

تصویر کاور اصلی

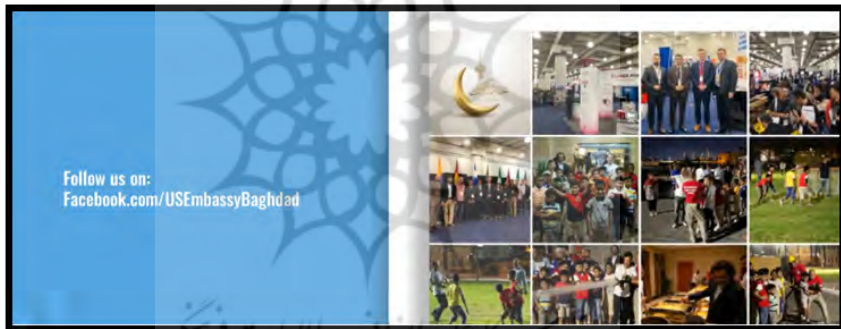
کاور اصلی این صفحه، یک فایل متحرک است که از تصاویر مختلفی تشکیل شده است. در

1. Census

یکی از تصاویر، چند مربع کوچک درج شده است که هر کدام به موضوعی خاص اشاره دارد. این موضوعات عبارتند از: عید فطر، نمایشگاهی با مضمون تکنولوژی، همایش علمی، کارگاه آموزش فنی، اجلاس بین‌المللی، برنامه‌های تفریحی و آموزشی و ورزشی برای کودکان و نوجوانان. قرار دادن تصاویری با مضامین مذکور در کاور اصلی سفارت آمریکا در عراق، بیانگر ادعای به ارمغان آوردن این دستاوردها، در جریان برقرار بودن رابطه سیاسی مطلوب با آمریکا، برای مردم عراق است. وجود تصویری با مضمون عید فطر، به احترام گذاشتن آمریکایی‌ها به عقاید اسلامی و سنت‌های مردم عراق اشاره دارد و به جهت کم‌رنگ نشان دادن اختلافات دینی موجود بین این دو کشور درج گردیده است. در صورتی که به لحاظ مذهبی، آمریکا و عراق اشتراکات ناچیزی با یکدیگر دارند.

تصویر شماره ۲: کاور اصلی صفحه سفارت آمریکا در بغداد

تصاویری که با استفاده از کاراکتر عراقی در رابطه با مقولات تکنولوژیک و علمی مثل همایش و نمایشگاه قرار داده شده‌اند، به این واقعیت اشاره دارند که آمریکا به لحاظ علمی با اختلاف زیاد از عراق در رتبه بالاتری می‌باشد و به مخاطب عراقی این را القا می‌کند که در راستای رابطه سیاسی با آمریکا، این دستاوردها برای مردم عراق نیز محقق خواهد شد. لازم به ذکر است بر اساس رتبه بندی مؤسسه اس سی ایماگو، کشور عراق به لحاظ علمی در رتبه‌ی شصت و ششم کشورهای جهان می‌باشد (اس سی ایماگو، ۲۰۱۹).

استفاده از تصویر کودکان که نمادی آینده است، در بالای صفحه‌ی سفارت آمریکا که در حوزه‌های تفریحی، علمی و ورزشی می‌باشد، حامل این پیام است که در جریان رابطه آمریکایی عراقی، آینده مردم عراق به لحاظ معیشتی، تکنولوژی و سلامت دچار پیشرفت خواهد شد. در تصویر دیگری که در کاور متحرک این صفحه وجود دارد، بر روی یک دیوار سفید عبارت *We like you too* نوشته شده است که به معنای ما هم شما را دوست می‌داریم می‌باشد. این عبارت که با علامت لبخند همراه شده و بیانگر صمیمیت است، اشاره به یک رابطه متقابل دارد، مفهومی که سابقاً نیز به آن اشاره شد. امری که در شاخص‌های ارتباطی مابین این دو کشور عملاً برقرار نیست.

تصویر شماره ۳: کاور اصلی صفحه سفارت آمریکا در بغداد

اشاره به کودکان و آینده عراق و تأثیرات مثبتی که آمریکا می‌تواند داشته باشد، همسطح نشان دادن روابط عراق و آمریکا، تأکید بر نمادهایی با مضمون کمک‌های علمی و تکنولوژیک آمریکا به عراق، مقولاتی هستند که با توجه به تحت تأثیر قرار دادن ذهنیت مخاطب در خصوص قدرتی مثل آمریکا و نیز ایجاد رضایتی که در جامعه افراد تحت سلطه رقم می‌زند، در واقع هژمونی آمریکایی را بازتولید کرده و به استعمار عراق توسط این کشور کمک می‌کند.

جدول شماره ۲: مفاهیم استخراج شده از تصاویر پروفایل و کاور اصلی صفحه سفارت آمریکا در بغداد

ردیف	دال	مدلول	مفهوم اصلی
۱	تصویر درهم تنیده پرچم‌های آمریکا و عراق	آمریکا و عراق رابطه سیاسی نزدیک و متقابلی دارند.	رابطه دوستانه متقابل

۲	تصویر تبریک عید فطر از جانب سفارت آمریکا	آمریکا به مقدسات مذهبی مردم عراق احترام گذاشته و تفاوت‌های مذهبی جدی وجود ندارد.	احترام به تفاوت‌های مذهبی
۳	تصویر برگزاری همایش و نمایشگاه‌های علمی و تکنولوژیک و کارگاه آموزشی توسط سفارت آمریکا	آمریکا قدرت علمی بوده و در صورت رابطه با او، عراق هم کشور پیشرفته‌ای خواهد بود.	پیشرفت علمی
۴	تصویر برگزاری اجلاس بین‌المللی توسط سفارت آمریکا	آمریکا قدرت سیاسی و نفوذ بین‌المللی زیادی جهت اجماع در سطح جهان داراست.	قدرت سیاسی
۵	برگزاری برنامه‌های تفریحی، آموزشی و ورزشی برای کودکان عراقی توسط سفارت آمریکا	آمریکا آینده عراق را (به لحاظ معیشتی، علمی و سلامت) به بهترین وجه رقم خواهد زد.	تضمین آینده کشور
۶	تصویر دیواری با مضمون We like you too از جانب سفارت آمریکا	رابطه‌ای دوستانه و متقابل بین مردم عراق و دولت آمریکا برقرار است.	رابطه دوستانه متقابل

صفحه فیس بوک آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده (USAID)^۱

در این بخش ابتدا به صورت خلاصه هویت و عناوین فعالیت‌های این صفحه مطرح شده و سپس به تصویر پروفایل، تصویر کاور اصلی و بخش about این صفحه پرداخته خواهد شد و هر کدام از بخش‌های مذکور با روش تحلیل محتوا مورد مطالعه قرار خواهند گرفت.

صفحه فیس بوک آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده در معرفی خود می‌گوید: این سازمان از بزرگترین آژانس‌های کمک‌های رسمی در جهان است. هدف USAID، تلاش‌های بین‌المللی بشردوستانه برای نجات جان افراد، کاهش فقر، تقویت حاکمیت دموکراتیک و کمک به مردم کشورهای ضعیفتر است. کمک‌های خارجی ایالات متحده همواره هدف دوگانه‌ای را

1. <https://www.facebook.com/usaidiraq>

۱۳۳۰۴۳۲ نفر این صفحه را دنبال می‌کنند.

2. United States Agency for International Development

مد نظر داشته است که شامل پیشبرد منافع آمریکا و در عین حال بهبود زندگی در کشورهای در حال توسعه می‌باشد. این سازمان بازاریها و شرکای تجاری را برای ایالات متحده ایجاد می‌کند و باعث ایجاد حسن نیت در خارج از کشور می‌شود (یواس اید، ۲۰۲۰).

قسمت About صفحه USAID

قسمت about صفحه USAID، در ابتدا تاریخچه‌ای را از فعالیت این نهاد و کمک‌های بشردوستانه آن در عراق از زمان اشغال این کشور توسط آمریکا در سال ۲۰۰۳ ارائه کرده است. سپس به توضیحاتی در خصوص خدماتی که این نهاد در عراق ارائه کرده است می‌پردازد. این توضیحات از موارد زیرساختی مثل آب و برق را دربر گرفته تا مسائل سیاسی مانند ایجاد پایه و اساس دموکراسی و شیوه‌های حکومتداری در این کشور. در ادامه نیز با ترسیم ادامه فعالیت‌های خود در عراق، وعده‌هایی را در خصوص انجام تلاش‌هایی در جهت بهبود شرایط امنیتی، اقتصادی و سیاسی در این کشور ارائه می‌دهد.

تحلیل محتوای About صفحه USAID

مفاهیم استخراج شده

- **حمایتی بودن:** USAID در این بخش این مفهوم را منتقل می‌کند که ماهیت حضورش در عراق کاملاً حمایتی بوده و مشخصات نقشی را توصیف می‌کند که اگر مخاطب از پیش مطلع نباشد این سازمان متعلق به وزارت امور خارجه آمریکا است، تصور می‌کند با یک NGO سروکار دارد. شاهد مثال: حمایت‌های بشردوستانه برای آوارگان داخلی / خدمات اساسی انسانی را برای عراقی‌ها فراهم کرده / حمایت از جوامع متأثر از جنگ
- **قدرت‌نمایی:** این سازمان در این بخش این پیام را به مخاطبان عراقی خود منتقل می‌کند که علیرغم این‌که کشور شما یک کشوری به هر لحاظ شکست خورده است، دولت ایالات متحده، با تأکید بر توانمندی و قدرت آن، آماده حل مشکلات شما است. شاهد مثال: سهم عمده‌ای در تلاش‌های بازسازی دولت / آژانس ایالات متحده برای توسعه بین‌المللی / شبکه‌ای از شرکا
- **ایجاد دموکراسی:** در این بخش ضمن اشاره به گذشته عراق که توسط دیکتاتوری به نام صدام اداره

می‌شد به ناتوانی مردم عراق در ایجاد یک سیستم سیاسی دموکراتیک اشاره و این موضوع را یادآوری می‌کند که خود پایه‌گذار یک نظام دموکراتیک در عراق بوده است و در آینده نیز این روند را در پیش خواهد گرفت.

شاهد مثال: ایجاد پایه و اساس دموکراسی / تمرکز بر تقویت اثربخشی دولت و جامعه مدنی / پشتیبانی از یک حکومت فراگیرتر، توانا تر و پاسخگو تر

■ **پیشرفت اقتصادی:** در این بخش بیان می‌شود که با توجه به توانایی و قدرت اقتصادی ایالات متحده، این سازمان در صورت حضور در عراق می‌تواند در مواجهه با مشکلات اقتصادی که به شدت مردم عراق را تحت فشار قرار داده است، به عنوان یک درمان عمل کند.

شاهد مثال: گسترش فرصت‌های بخش خصوصی / یک اقتصاد سالم ایجاد و تداوم یابد / اجرای اصلاحات اقتصادی هدفمند

تحلیل داده‌ها

سازمان USAID در معرفی خود بیش از هر چیز، خود را تشکیلاتی با توانمندی بسیار بالا و البته تأثیرگذار در کشور عراق معرفی می‌کند. سپس در توضیح ماهیت خود، بر روی وجه حمایتی بودن این سازمان تأکید خاص می‌کند، به صورتی که دارای ابعاد خدمات‌رسانی، انسان‌دوستی، حمایت از شهروندان و جز این‌ها می‌باشد. این سازمان مدعی است که با حضور در عراق، باعث حل بحران‌های اقتصادی در این کشور می‌گردد. همچنین در این بخش بر این نکته که در واقع این آمریکا است که برای عراقی‌ها زمینه‌های دموکراسی را فراهم نموده است تأکید می‌شود.

جدول شماره ۳: مفاهیم استخراج شده از about صفحه UASID

مفاهیم شاهد مثال	حمایتی بودن	قدرت نمایی	ایجاد دموکراسی	پیشرفت اقتصادی
۱	حمایت‌های بشردوستانه برای آوارگان داخلی	سهم عمده‌ای در تلاش‌های بازسازی دولت	ایجاد پایه و اساس دموکراسی	گسترش فرصت‌های بخش خصوصی
۲	خدمات اساسی انسانی را برای عراقی‌ها فراهم کرده	آژانس ایالات متحده برای توسعه بین‌المللی	تمرکز بر تقویت اثربخشی دولت و جامعه مدنی	یک اقتصاد سالم ایجاد و تداوم یابد

۳	حمایت از جوامع متاثر از جنگ	شبکه‌ای از شرکا	پشتیبانی از یک حکومت فراگیرتر، توانا تر و پاسخگو تر	اجرای اصلاحات اقتصادی هدفمند
---	--------------------------------	-----------------	---	---------------------------------

تصویر پروفایل

تصویر پروفایل این صفحه دربردارنده‌ی لوگوی سازمان USAID است که در آن، تصویر گرفتن یک دست توسط دست دیگر می‌باشد که این بیانگر حمایتی بودن این سازمان است و در پایین آن پرچم آمریکا قرار داد که نماد این کشور می‌باشد. در قسمت زیرین این تصویر، عبارت FROM THE AMERICAN PEOPLE درج شده است که اشاره به مردمی بودن USAID دارد در صورتی که در واقع، USAID متعلق به دولت رسمی آمریکا بوده و یک سازمان مردمی نمی‌باشد.

تصویر شماره ۴: پروفایل صفحه آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده

تصویر کاور اصلی

کاور اصلی این صفحه تصویری حاوی سه کودک است. این کودکان که ۸ یا ۹ ساله به نظر می‌رسند دارای پوستی سبزه هستند که نشانگر بومی بودن آن‌ها است و همچنین روی دوششان کوله پشتی‌هایی به چشم می‌خورد که دال بر دانش آموز بودن آن‌ها می‌باشد. یکی از کودکان که لبخندی بر لب دارد انگشتان دو دست خود را به نشانه حرف V انگلیسی که نماد کلمه Vin یا پیروزی می‌باشد بالا آورده است. کودک نماد آینده است و استفاده از تصویر کودک دانش آموز عراقی که لبخندی بر لب دارد در صفحه آمریکایی بیانگر این است که این سازمان دولتی، مدعی آن است که یک آینده خوب را برای مردم عراق رقم می‌زند.

تصویر شماره ۵: کاور اصلی صفحه آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده

جدول شماره ۴: مفاهیم استخراج شده از تصاویر پروفایل و کاور اصلی صفحه USAID

ردیف	دال	مدلول	مفهوم اصلی
۱	گرفتن یک دست توسط دست دیگر در لوگوی USAID	حمایتی بودن USAID	عامل حمایتگر
۲	تصویر عبارت FROM THE AMERICAN PEOPLE در لوگوی USAID	مردمی بودن USAID	حکومت مردمی
۳	کودک‌های بومی که انگشتان دست خود را به نشانه حرف V بالا آورده اند	USAID یک آینده خوب را برای مردم عراق رقم می‌زند	تضمین آینده کشور

صفحه فیس بوک **Irfaa Sawtak** - ارفع صوتک^۱

در این بخش ابتدا به صورت خلاصه هویت و عناوین فعالیت‌های این صفحه مطرح شده و سپس به تصویر پروفایل، تصویر کاور اصلی و بخش about این صفحه پرداخته خواهد شد و هرکدام از بخش‌های مذکور با روش تحلیل محتوا مورد مطالعه قرار خواهند گرفت. ارفع صوتک برای معرفی خود می‌گوید: این صفحه متعلق به سازمان رسانه‌ای ارفع صوتک،

1. <https://www.facebook.com/irfaasawtakonline>

۲۰۹۴۴۰۴۳۷ نفر این صفحه را دنبال می‌کنند.

وابسته به شبکه تلویزیونی عربی الحرة آمریکا می‌باشد؛ سازمانی که در سه بستر وب، رادیو و تلویزیون فعال می‌باشد. کمپین «ارفع صوتک» یا «صدایت را بلند کن» با هدف ترغیب جوانان در خاورمیانه برای کسب اطلاعات از مباحث افراط‌گرایی و ایجاد تروریسم آغاز شد و موضوعات مختلفی از جمله حقوق زنان، آزادی بیان، تنش‌های مذهبی، بیکاری، فقدان فرصت برای جوانان، عدم تحمل عقاید و راه‌های ایجاد جامعه‌ای عادلانه را مورد بحث قرار می‌دهد (ارفع صوتک، ۲۰۱۶).

قسمت About صفحه Irfaa Sawtak - ارفع صوتک

قسمت about این صفحه در ابتدا توضیحی مختصر از مسائل کمپین رسانه‌ای «ارفع صوتک» می‌باشد. در این بخش در مورد اهداف کمپین و زمینه‌هایی که منجر به راه‌اندازی آن شده است، از جمله ضدیت با تعصبات مذهبی و فرقه‌ای تصریح شده است. همچنین با مطرح کردن نقاط مثبت و حرفه‌ای این رسانه، سعی بر جذب مخاطب و ایجاد مشارکت بین آن‌ها در مباحث مطروحه شده است.

تحلیل محتوای About صفحه ارفع صوتک

مفاهیم استخراج شده

- **تقویت حوزه عمومی:** نام این صفحه که «صدایت را بلند کن» می‌باشد، خود مشخص‌کننده سمت و سوی اصلی این جریان، یعنی تشویق به کنشگری اجتماعی می‌باشد. همچنین این صفحه ماهیت خود را به عنوان یک «کمپین» معرفی کرده است که این موضوع نیز خود معرف جهت فعالیت‌های این صفحه می‌باشد.
- شاهد مثال: کمپین صدایت را بلند کن / ترغیب جوانان / موضوعات روزمره و مورد علاقه خود صحبت کنید
- **استقلال سیاسی:** این صفحه در میان عباراتی که به عنوان about در مورد فعالیت‌های خود ارائه کرده است، بارها به استقلال خود از هرگونه وابستگی سیاسی و مذهبی اشاره کرده است. ایجاد این تصور که مخاطب با یک رسانه‌ی کاملاً مستقل روبه‌روست باعث تأثیرپذیری و اعتماد بیشتر او به رسانه مورد نظر می‌شود. در صورتی که این رسانه، توسط دولت ایالات

متحده آمریکا راه‌اندازی شده و از این رو عدم وابستگی سیاسی آن غیر ممکن است. شاهد مثال: در شرایطی که رسانه‌های مختلف منعکس‌کننده منافع خاص سیاسی / در فضایی بی‌طرفانه / بدون هرگونه سوگیری

■ **عامل پیشرفت:** این صفحه در قسمت about خود در میان عبارات مختلف بارها اشاره داشته است که فعالیت‌های رسانه‌ای «ارفع صوتک» منجر به کسب نتایج مثبت در جامعه می‌شود و حضور خود را سازنده و پیشرفت‌دهنده معرفی کرده است.

شاهد مثال: فقدان فرصت برای جوانان / راه‌های ایجاد جامعه‌ای عادلانه / جستجوی راه‌حل‌های سازنده

■ **اعتبار رسانه‌ای بالا:** در قسمت about این صفحه در میان توضیحاتی که در خصوص ماهیت و فعالیت‌های این صفحه آورده شده است، بر حرفه‌ای بودن فعالیت‌ها و اعتبار رسانه‌ای بالای «ارفع صوتک» تأکید شده است.

شاهد مثال: برای خود اعتبار حرفه‌ای / به جای تهیه اخبار روزانه / اعتبار شعب شبکه را ارتقا می‌بخشد

تحلیل داده‌ها

ایجاد این صفحه به عنوان یک کمپین و آوردن عبارات متعددی که در بردارنده تشویق مخاطب به کنشگری اجتماعی است، با این هدف انجام می‌گیرد که با استفاده از ایجاد جهت‌دهی فکری در مخاطبان، از آن‌ها افرادی عمل‌گرا ساخته تا نتایج این استعمار فرهنگی، در میدان عمل نیز نمایان شده و منجر به تغییرات عینی ملموس گردد. لذا در اعتراضات و آشوب‌های اخیر عراق، همواره بحث‌هایی در خصوص ارتباط لیدرهای تظاهرات با مراکز فرهنگی، سازمان‌های مردم نهاد و سفارت آمریکا در میان بوده است که این موضوع جای تأمل جدی دارد.

جدول شماره شماره ۵: مفاهیم استخراج شده از about صفحه ارفع صوتک

مفاهیم شاهد مثال	تقویت حوزه عمومی	استقلال سیاسی	عامل پیشرفت	اعتبار رسانه‌ای بالا
۱	کمپین صدايت را بلند کن	رسانه‌های مختلف منعکس‌کننده منافع خاص سیاسی	فقدان فرصت برای جوانان	برای خود اعتبار حرفه‌ای
۲	ترغیب جوانان	در فضایی بی‌طرفانه	راه‌های ایجاد جامعه‌ای عادلانه	به‌جای تهیه اخبار روزانه

اعتبار شعب شبکه را ارتقا می‌بخشد	جستجوی راه حل‌های سازنده	بدون هرگونه سوگیری	موضوعات روزمره و مورد علاقه خود صحبت کنید	۳
----------------------------------	--------------------------	--------------------	---	---

تصویر پروفایل

تصویر پروفایل این صفحه دربردارنده نشان این کمپین است که شامل نام آن یعنی «ارفع صوتک» و خطوطی است که نماد رسانه‌ای و خبری بودن این تشکیلات است.

تصویر شماره ۶: پروفایل صفحه ارفع صوتک

تصویر کاور اصلی

کاور اصلی این صفحه، یک فایل متحرک است که از تصویرهای مختلفی تشکیل

شده است. در میان یکی از این تصاویر نوشته شده است: «صدایتان را بالا می‌بریم، برای گفتگو با ما در میان بگذارید.» در این تصویر عکس‌هایی وجود دارد که عبارتند از: نواختن موسیقی محلی توسط کردها، خطاطی توسط یک زن، مراسم دعای مسیحیان در کلیسا، اردوگاه کمیساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهجویان، ورزش تیراندازی با کمان توسط یک زن، ورزش ابروییک توسط کودکان دختر با یک مربی زن، شهر بازی و یک پل تاریخی. مضامین این عکس‌ها اشاره به پارامترهایی از جامعه عراقی دارد که مورد توجه و تمرکز این صفحه آمریکایی قرار گرفته است.

تصویر شماره ۷: کاور اصلی صفحه ارفع صوتک

در کاور اصلی این صفحه بیش از هر چیز، تصویر زنان درج شده است. در مجموع این عکس‌ها، پنج تصویر با حضور افراد وجود دارد. سه عدد از این تصاویر دربرگیرنده زن، یک عکس مرد و یک عکس ترکیب زن و مرد است. تمرکز این صفحه بر «زنان» در بخش‌های دیگر نیز مشهود است. الگویی که این رسانه‌های از زن ارائه می‌دهند، یک زن مستقل است که به فعالیت‌های اجتماعی، ورزش و هنر می‌پردازد. در اغلب محتوای این رسانه زن یا به صورت تنها و یا در کنار زنان دیگر به تصویر کشیده می‌شود و در هیچ یک از تصاویر مذکور، زن در کنار خانواده دیده نمی‌شود. الگویی که کاملاً با فرهنگ جامعه عراقی که جامعه‌ای سنتی و مذهبی است، متفاوت می‌باشد. با توجه به ارزش‌های عشیره‌ای و طایفه‌ای حاکم بر جامعه عراقی، در این جامعه، جایگاه زن در کنار خانواده تعریف شده و یک زن، غالباً هویت خود را به عنوان مادر و یا همسر تعریف می‌کند. تأکید و تمرکز در بازنمایی مفهوم زن در این رسانه‌ها، نشان‌دهنده سعی ایشان بر ایجاد تغییرات در عرصه فرهنگ جامعه عراقی و نهایتاً استعمار فرهنگی در این جامعه می‌باشد.

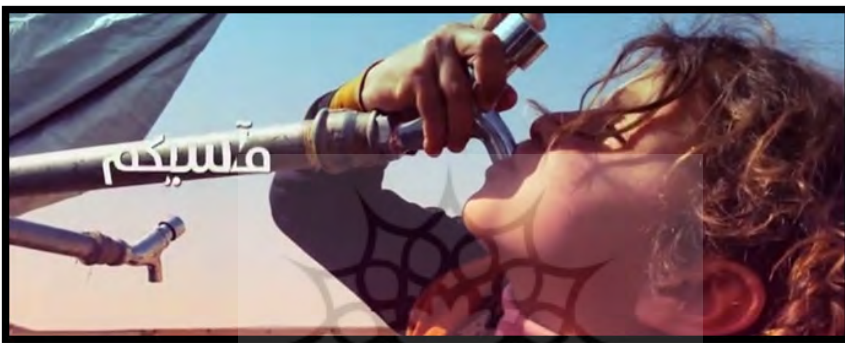
تصویر شماره ۸: کاور اصلی صفحه ارفع صوتک

دو تصویر دیگری که در کاور اصلی این صفحه وجود دارد، تصویر شهر بازی و تصویر کودکی است که از یک منبع محدود آب می‌آشامد. همان‌طور که در خصوص صفحات دیگر آمریکایی نیز گفته شد، یکی از مقولاتی که این رسانه‌ها به آن اهمیت می‌دهند، موضوع تکنولوژی است. علاوه بر این که تفریح کردن و آب آشامیدنی به عنوان نیازهای اساسی، برای مخاطبان عراقی این صفحات جذابیت دارد، استفاده مکرر از نمادهایی با این مضامین که تأکیدشان بر عناصر تکنولوژیک است، تفاوت سطح پیشرفت‌های صنعتی و تکنولوژیک این دو جامعه

و این دو فرهنگ را به مخاطب یادآور می‌شود. از این رو استفاده از این نمادها، ضعف، خود کم بینی و تسلیم پذیری را به لحاظ فرهنگی به مخاطب عراقی القا می‌کند و از این رهگذر، با مشروعیت بخشی به آمریکا به عنوان یک قدرت پیشرفته جهانی، سلطه فرهنگی را برای این کشور تسهیل می‌کند.

تصویر شماره ۹: کاور اصلی صفحه ارفع صوتک

جدول شماره ۶: مفاهیم استخراج شده از تصاویر پروفایل و کاور اصلی صفحه ارفع صوتک

ردیف	دال	مدلول	مفهوم اصلی
۱	تصویری حاوی جمله «صدایتان را بالا می‌بریم، برای گفتگو با ما در میان بگذارید.»	جامعه عراق برای تقویت حوزه عمومی به آمریکا نیازمند است.	تقویت حوزه عمومی
۲	تصاویر نواختن موسیقی محلی کردی و مراسم دعای مسیحیان در کلیسا	آمریکا باعث بهبود وضعیت اقلیت‌های قومی و مذهبی در جامعه می‌شود.	توجه به اقلیت‌ها
۳	تصویر خطاطی و ورزش حرفه‌ای زنان	آمریکا نقش زنان را در جامعه عراقی تقویت می‌کند.	تقویت نقش زنان
۴	تصویر کودکی که از یک منبع محدود آب می‌آشامد.	آینده عراق با خطر نابودی مواجه است.	تضمین آینده کشور
۵	تصویر شهربازی و ورزش ابرویک کودکان	آمریکا آینده خوبی را برای مردم عراق تأمین می‌کند.	تضمین آینده کشور

تصویر شماره ۱۰:
پروفایل برنامه تبادل رهبران جوان عراق

صفحه فیس‌بوک IYLEP (برنامه تبادل رهبران جوان عراق)^۱

در این بخش ابتدا به صورت خلاصه هویت و عناوین فعالیت‌های این صفحه مطرح شده و سپس به تصویر پروفایل، تصویر کاور اصلی و بخش about این صفحه پرداخته خواهد شد و هرکدام از بخش‌های مذکور با روش تحلیل محتوا مورد مطالعه قرار خواهند گرفت.

شبکه فارغ التحصیلان IYLEP که اخصاری است از Iraqi Young Leaders Exchange Program، شامل برنامه تبادل دانش‌آموزان سال

آخر دبیرستان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی بالای ۲۴ سال عراقی است (گلوبالایز دی سی^۲، ۲۰۲۰). که طی این برنامه به هم‌تایان آمریکایی خود می‌پیوندند تا در فعالیت‌های تجربی و کارگاه‌های آموزشی «افزایش توانایی رهبری» واقع در آمریکا شرکت نمایند. همچنین با حمایت مالی از این پروژه‌ها، شرکت‌کنندگان تشویق می‌شوند تا بعد از بازگشت به عراق، پروژه‌های خدماتی - حمایتی مدنظرشان را در جوامع خود رهبری نمایند (World Learning, 2019).

قسمت About صفحه IYLEP

قسمت about این صفحه به صورت مختصر عنوان اصلی فعالیت این شبکه را توضیح داده است، که عبارت است از گردهم‌آوری دانشجویان و دانش‌آموزان منتخب عراقی برای شرکت در دوره آموزشی ایجاد مدیران که در آینده رهبری جامعه را به دست خواهند گرفت. علاوه بر آن فعالیت‌های این شبکه شامل مشارکت در انجام پروژه‌های توسعه اجتماعی نیز خواهد بود.

1. <https://www.facebook.com/iylep2019/>

به ترتیب ۶۸۰۱ و ۶۰۰۱ نفر این دو صفحه را دنبال می‌کنند.

2. Globalize DC

تحلیل محتوای About صفحه IYLEP

مفاهیم استخراج شده

■ **آینده سازی:** با توجه به این موضوع که اساس این شبکه بر جذب، رشد و ارتقا آموزشی نسل جوان و نوجوان عراقی بنا گردیده است و این نکته که اساساً نوجوان نماد آینده هر جامعه می باشد، اصلی ترین مفهومی که در این بخش بر آن تأکید شده است، آینده سازی این شبکه و حرکت این تشکیلات در جهت سرمایه گذاری برای توسعه جامعه عراقی در سال های آینده می باشد.

شاهد مثال: ما رهبران آینده هستیم / پیشرفت می کنیم / برای رسیدن به آینده ای روشن

■ **تشویق به مشارکت اجتماعی و گروهی:** برای جذب بهتر و بیشتر جامعه نخبگان جوان و محصل، در این بخش عباراتی به کار رفته شده است که این افراد را به مشارکت و کنشگری دعوت نموده و جذب این دوره نمایند. چرا که اگر میل کنشگری و فعالیت گروهی نباشد این قبیل دوره ها عملاً امکان برگزاری پیدا نخواهند کرد.

شاهد مثال: دریغ نکنید / بخشی از این شبکه باشید / انجام کارهای داوطلبانه

■ **هویت بخشی:** از آنجایی که هویت مهمترین اساس هر فرد و جامعه محسوب می شود، استفاده از مفاهیم هویت بخش در رابطه بین یک پروژه با شرکت کنندگان آن، می تواند منجر به ایجاد حداکثر تأثیرات در بین اعضای آن پروژه گردد. از این رو در این بخش IYLEPers به عنوان یک هویت تعریف شده است که با آن افرادی را که در این پروژه شرکت کردند، توصیف کرده اند.

شاهد مثال: ما IYLEPer هستیم / شبکه فارغ التحصیلان IYLEP / اگر شما یک IYLEPer هستید

■ **ایجاد حس همذات پنداری:** یکی از موثرترین عواملی که در جذب و یا اقناع مخاطب مورد استفاده قرار می گیرد، استفاده از ایجاد حس همذات پنداری در او است. با توجه به این نکته که به جهت لزوم مشارکت، اجرای این نوع برنامه نیاز ضروری به جذب و اقناع نوجوانان و جوانان دارد، همذات پنداری به شدت می تواند در موفقیت این طرح موثر باشد.

شاهد مثال: در کشور ما هستید / همه با هم / برای کشورمان

تحلیل داده‌ها

این صفحه که مربوط به طرحی جهت دعوت نوجوانان و جوانان عراقی برای دعوت به آمریکا جهت گذراندن یک دوره‌ی آموزشی است، در ابتدا سعی به ایجاد یک حس همذات پنداری بین نویسنده متن که گویا از زبان یک نوجوان موفق عراقی است، با مخاطب که او نیز قاعداً از همان جنس است دارد. سپس با دعوت او به مشارکت و کنشگری، او را به شرکت در دوره‌ای یک ماهه دعوت می‌کند که گویا با گذراندن آن، این نوجوان تبدیل به یک رهبر آینده‌ساز عراقی می‌شود که پیشرفت و توسعه کشورش را از قبل همین دوره تأمین و تضمین خواهد کرد.

جدول شماره شماره ۷: مفاهیم استخراج شده از about صفحه IYLEP

مفاهیم شاهد مثال	آینده سازی	تشویق به مشارکت اجتماعی و گروهی	هویت بخشی	ایجاد حس همذات پنداری
۱	ما رهبران آینده هستیم	دریغ نکنید	ما IYLEPer هستیم	در کشور ما هستید
۲	پیشرفت می‌کنیم	بخشی از این شبکه باشید	شبکه فارغ التحصیلان IY-LEP	همه با هم
۳	برای رسیدن به آینده‌ای روشن	انجام کارهای داوطلبانه	اگر شما یک IYL-EPer هستید	برای کشورمان

تصویر پروفایل

تصویر پروفایل این صفحه دربردارنده نشان این تشکیلات است که شامل نام آن یعنی «IY-LEP» می‌باشد. رنگ‌های تشکیل دهنده این نشان همسان با چهار رنگ اصلی تشکیل دهنده پرچم ملی عراق قرار داده شده است. این نشان چنان بازنمایی می‌کند که گویی این سازمان دارای هویتی عراقی بوده و به این ملیت تعلق دارد، در صورتی که این طرف تأسیس کننده، برنامه‌ریز و تأمین کننده بودجه این سازمان دولت ایالات متحده است.

همچنین نماد IYLEP داری پیکانی بر روی حرف P می‌باشد که این پیکان به صورت عمومی نشان دهنده حرکت مثبت و رو به بالا است. هرچند نقشه کش انگلیسی ایمل ریچ^۱

1. Emil Reich

پیشگام استفاده نمادین از پیکان برای کاربردهای تحلیلی و آموزشی بود، در اکثر فرهنگ‌ها، پیکان‌ها یک نماد جهت‌دار و عموماً به معنای روبه جلو بودن به کار می‌رود (یانگ، ۲۰۱۹). لذا استفاده این شبکه از نماد حاوی پیکان با رنگ‌های پرچم ملی عراق، حامل این معنا است که آیلپ یک نهاد آموزشی است که دارای هویتی عراقی بوده و در مسیر پیشرفت و بالندگی قرار دارد. در قسمت پایین تصویر پروفایل نام کامل این نهاد آموزشی آورده شده است که به معنای «برنامه تبادل رهبران جوان عراقی» می‌باشد، در این عبارت هیچ اسمی از ایالات متحده آورده نشده و فقط نام کشور عراق برده شده است و لذا در نگاه اول دارای هیچ نشان آمریکایی نبوده و یک برنامه کاملاً عراقی به نظر می‌رسد. این موضوع نیز همانند آنچه گفته شد در راستای بازنمایی هویت و فعالیت‌های این شبکه به عنوان نهادی عراقی می‌باشد.

تصویر کاور اصلی

این صفحه در بخش کاور نیز مانند تصویر پروفایل، از همان نشان اصلی این نهاد که حاوی نام خود یعنی «IYLEP» می‌باشد استفاده کرده است که شرح آن در بخش قبلی بیان گردید.

تصویر شماره ۱۱: پروفایل برنامه تبادل رهبران جوان عراق

جدول شماره ۸: مفاهیم استخراج شده از تصاویر پروفایل و کاور اصلی صفحه IYLEP

ردیف	دال	مدلول	مفهوم اصلی
۱	استفاده از رنگ‌های ملی پرچم عراق در نشان این نهاد	بازنمایی این نهاد آمریکایی به عنوان نهادی با ملیت عراقی	رابطه دوستانه متقابل

۲	وجود یک پیکان در حرف آخر نشان IYLEP	این نهاد آمریکایی باعث رشد و بالندگی آموزشی کشور عراق می‌گردد.	تضمین آینده کشور
۳	عبارت Iraqi Young Leaders Exchange Program در پایین تصویر	بازنمایی این نهاد آمریکایی به عنوان نهادی با ملیت عراقی	رابطه دوستانه متقابل

بحث و نتیجه گیری

در این مقاله به شرح مفهوم «هژمونی» که به معنای نفوذ و تسلط یک دولت بر جوامع دیگر با استفاده از ایجاد رضایت در گروه تحت سلطه می‌باشد، پرداخته شد. در ادامه با استفاده از روش تحلیل محتوا، ابعاد رویکرد استعماری آمریکا در صفحات فیسبوکی که برای مخاطبان عراقی دایر شده بود، مطالعه گردید. همچنین نشان داده شد در عرصه تفاوت‌ها و اختلافات ایدئولوژیک در مبدأ و مقصد پیام‌های رسانه‌ای، مفاهیم مذکور طبق ارزش‌های حاکم بر ایدئولوژی آمریکایی مورد بازنمایی قرار می‌گیرند.

تحلیل محتوای چهار صفحه فیس‌بوک منتخب سازمان‌های حمایتی آمریکایی در عراق و مطالعه مفاهیم بازنمایی شده در صفحات مذکور، گویای این مطلب است که اساسی‌ترین مفاهیمی که سازمان‌های آمریکایی بر آن‌ها متمرکز شده و از آن‌ها بهره برده اند، از دو گروه اصلی تشکیل شده‌اند که عبارتند از:

۱- گروهی که در بردانده مفاهیمی است که «آمریکا را به عنوان ...» بازنمایی می‌کند.

این گروه از مفاهیم، بیشتر بیانگر قدرت آمریکا در عرصه‌های مختلف بین‌المللی است و ناظر به آن چیزی است که صرف نظر از میدان عراق، در خصوص خود آمریکا بازنمایی می‌شود.

در تصویر مقابل منظور از «آمریکا به عنوان ...»، سازمان‌های حمایتی آمریکایی است که در واقع جزئی از دولت ایالات متحده آمریکا بوده و یک کلیتی از این کشور را نمایندگی می‌کنند.

۲. گروهی که در بردانده مفاهیمی است که «آمریکا را زمینه‌ساز ...» معرفی می‌کند.

این گروه از مفاهیم، بیشتر بیانگر رابطه بین عراق و آمریکا است و بازنمایی کننده آن چیزی است که در نتیجه این رابطه به عنوان آثار مثبت برای عراقی‌ها رقم خواهد خورد.

در این بخش لازم به ذکر است که در بین مفاهیم، «تضمین آینده کشور» با ثبت شش مورد در بین مقولات مطالعه شده و همچنین مفهوم «رابطه دوستانه متقابل» با ثبت پنج مورد و نیز «تثویت حوزه عمومی» با ثبت دو مورد، بیشترین تأکید را در بین مفاهیم مورد استفاده داشته و در واقع بیش از سایرین مورد بازنمایی قرار گرفته‌اند.

در تصویر مقابل منظور از «آمریکا زمینه‌ساز...»، سازمان‌های حمایتی آمریکایی است که در واقع جزئی از دولت ایالات متحده آمریکا بوده و کلیتی از این کشور را نمایندگی می‌کنند. نتایج این مقاله نشان می‌دهد هدف از راه اندازی صفحات آمریکایی در عراق و درج مضامین مذکور در اصلی‌ترین بخش‌های آن، مواردی که در ظاهر بیان می‌شود نبوده و در پس این فعالیت‌های رسانه‌ای، اهداف هژمونیک نهفته است. همانطور که گرامشی معتقد بود گروه مسلط برای استیلای بیشتر، شیوه خاص نگرش خود را در جامعه هدف همه‌گیر می‌کند، این صفحات با بازنمایی مفاهیم، به دنبال استعمار فرهنگی جامعه عراقی هستند. در نهایت لازم به ذکر است سوژه عراقی که در معرض این پیام‌های رسانه‌ای می‌باشد، لزوماً منفعل نبوده و امکان مقاومت را از دست نمی‌دهد. فعالیت در فیسبوک که فراگیرترین شبکه اجتماعی در عراق است، از جمله امکانات مقاومت در برابر این استعمار فرهنگی می‌باشد.

تصویر شماره ۱۳: مفاهیم استخراج شده از صفحات آمریکایی، گروه دو

منابع

۱. ارفع صوتک (۲۰۱۶). من نحن، (بازیابی شده در ۱۷ بهمن ۹۸): <https://www.irfaas-awtak.com/about-us>
۲. آشوری، داریوش (۱۳۸۷). دانشنامه سیاسی، تهران: انتشارات مروارید.
۳. رهنما، مجید (۱۳۵۰). مسائل کشورهای آسیایی و افریقایی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۴. ریتزر، جورج (۱۳۹۳). نظریه جامعه شناسی (مترجم هوشنگ ناییب)، تهران: نشر نی.
۵. سایمن، دورینگ (۱۳۷۸). مطالعات فرهنگی، ترجمه حمیرا مشیرزاده، تهران: موسسه فرهنگی آینده پویان.
۶. فرخی، میثم (۱۳۹۴). «کاوشی نظری پیرامون پدیده جهانی شدن و امپریالیسم فرهنگی رسانه‌ای»، مطالعات رسانه‌ای، ۲۹، ص ۹-۲۳.
۷. قنبری سلحشور، محمدرضا و آقارضایی، نادیا (۱۳۹۷). «جنگ نرم علیه کشورهای مخالف هژمونی آمریکا»، پژوهش‌های راهبردی انقلاب اسلامی، ۳، صص ۵۵-۹۴.
۸. نریمانسی، عارف و پرغو، محمد علی (۱۳۹۶). «استعمار و هژمونی آن: نگاهی به نظام بازنمایی غرب»، غرب شناسی بنیادی، دوره هشتم، شماره ۱، صص ۱۰۵-۱۲۶.
9. Aljabiri, Janan. (2015). "The new political settlement in Iraq: An examination of the role of Shi'a NGOs", thesis submitted for the degree of Doctor, University of Bath.
10. Internet World Stats. (2021). "Internet Usage in the Middle East" (Retrieved May 17, 2021): <https://www.internetworldstats.com/stats5.htm>
11. Globalize DC. (2020). "Iraqi Young Leaders Exchange Program (IYLEP)", (Retrieved March 7, 2020): <https://www.globalizedc.org/iraqi-young-leaders-exchange-program-iylep/>
12. World Learning. (2019). "In Iraq, a Reunion Brings Young Changemakers Back Together to Learn from and Inspire One Another" (Retrieved March 7, 2020): <https://www.worldlearning.org/story/in-iraqi-a-reunion-brings-young-changemakers-back-together-to-learn-from-and-inspire-one-another/>

13. Yang, Lorelei. (2019). "Explaining Arrow Symbolism in Different Cultures" (Retrieved April 10, 2021): <https://nygal.com/arrow-symbolism-in-different-cultures/>
14. The World Bank. (2019). "Population, total Iraq ", (Retrieved January 15, 2020): <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=IQ>
15. NBC News. (April 14, 2006), "New U.S. Embassy in Iraq cloaked in mystery", (Retrieved September 5, 2020): <http://www.nbcnews.com/id/12319798/>
16. USAID. (2020). "Who we are", (Retrieved January 10, 2020): <https://www.usaid.gov/iraq>
17. Census. (Aug 1, 2020), "Trade in Goods with Iraq", (Retrieved September 2, 2020): <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5050.html>
18. Clement, J. (Aug 21, 2020) "Global social networks ranked by number of users 2020", (Retrieved September 5, 2020): <https://www.statista.com/statistics/272014>
19. Scimagojr. (2019), "Country Rankings", (Retrieved August 30, 2020): <https://www.scimagojr.com/countryrank.php>